

## דף כ"ה

למדנו במשנה, שהמלוה בריבית פסול לעדות ולדיינות. ומביאה הגמרא שאמר רבא, לא רק המלוה בריבית פסול, אלא גם ללוה יש פסול עדות על שעבר בלאו מחמת חימוד ממון, כשם שחמסן פסול על שעבר בלאו מחמת חימוד ממון. שואלת הגמרא, והרי המשנה כתבה רק על המלוה בריבית שפסול? עונה הגמרא, הכוונה מלוה הבאה בריבית, שבה כלולים העוברים באיסור.

המלוה בריבית

מביאה הגמרא מעשה, שבר ביניתוס העידו עליו שני עדים שעבר על ריבית. אחד אמר שלפני הלווה בריבית, ועד אחד אמר על עצמו, שלו הלוה בר ביניתוס הלוואה בריבית. ובעקבות עדותם פסל רבא את בר ביניתוס לעדות. שואת הגמרא, והרי רבא הוא שאמר לזה בריבית פסול לעדות, וממילא עד זה נחשב לרשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד? עונה הגמרא, טעמו של רבא הוא משום שאמר אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע, ואינו נאמן לפסול את עצמו בעדות. מביאה הגמרא שהיה מעשה בשוחט שנמצא שהוציא מתחת ידיו ממשול של איסור טריפה, ופסלו רב נחמן והעבירו מלהיות שוחט. הלך אותו שוחט וגידל שערו וצפורניו כחוזר בתשובה על מעשיו. סבר רב נחמן להכשירו. אמר לו רבא, ואולי מרמה ועושה כן כדי להראות שחזר בתשובה? ואין תקנה לשוחט שהורידוהו מכשרותו, אלא מאי כפי שאמר רב אידי בר אבין החשוד על הטריפות, אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירים אותו שאין לו עניין להערים, ויחזיר אבידה בדבר חשוב או שיוציא טריפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו, שמזה מוכח שחזר הו מחימוד ממון.

מדוע מפריחי יונים פסולים לעדות שואלת הגמרא, מדוע אמרה המשנה שמפריחי יונים פסולים לעדות? עונה הגמרא, שבבל פירשו את כוונת המשנה שמדובר שעושים תחרות בהפרחת יונים, ואומר לחברו אם תקדים יונך ליוני אתן לך כך וכך. רבי חמא בר אושעיא אמר, כוונת המשנה לאדם שיודע להעביר יונים משובך לשובך ויש בכך משום גזל. הסוברים שהפסול משום שמשחק בתחרות יונים, לא מסבירים שדעה השניה משום שאין במעשה העברת היונים משום גזל אלא מפני דרכי שלום<sup>394</sup>.

כיון שמתכוון לזכות לא מקנה  
ואומרת הגמרא, שהחולק עליו שכן מפרש את  
המשנה בתחרות יונים, סובר שהמשנה הוצרכה  
לאחרים

להשמיע גם את משחק בקוביא שתולה בדעתו שיזכה, וכתבה גם את המקרה בתחרות יונים שתולה בדעת יונו. שאם היה כתוב רק את המקרה של התולה

394 שכן שנינו (חולין דף קלט:): יוני שובך ויוני עלייה יש בהן גזל מפני דרכי שלום, ולא גזל גמור שלא זכה בהם בעל השובך שהרי ממילא באו והתרבו שם. רש"י.

בדעת עצמו, היה מקום לומר שרק שם לא גמר בדעתו להקנות, כיון שתולה את הצלחתו כיון שיודע יותר, אבל בדבר שתלוי ביונו יודע שיתכן ויפסיד ומתכוון להקנות. ואם היה כתוב רק המקרה בתולה בדעת יונו, היה מקום לומר שדווקא שם תולה את הצלחתו בידע שלו לנקוש להפרכת היונה<sup>395</sup>, אבל תולה בדעת עצמו אינו בטוח שיצליח ומתכוון להקנות.

אלו הם הפסולים מחמת משחקי שואלת הגמרא על רבי חמא בר אושעיא ממה בקוביא

ששנינו, ותחילה מביאה את כל הברייתא. אלו הם הפסולים משום משחקים בקוביא: א. המשחקים בפיספסים. ולא בפיספסים בלבד אמרו, אלא נחשב למשחק אפילו באופן אקראי כגון קליפי אגוזים וקליפי רימונים. וחוזרים לכשרותם, משישברו את פיספסיהם ויחזרו בהן חזרה גמורה שלא ישחקו ואפילו בחנם. ב. מלוה בריבית, בין המלוה ובין הלוה. וחוזרים לכשרותם, משיקרעו את שטריהם ויחזרו בהן חזרה גמורה, שלא ילוו בריבית ואפילו לנכרי. ג. מפריחי יונים, שמגרים את היונים להלחם זה בזה. ולא יונים בלבד אמרו אלא אפילו בדבר שלא שכיח כגון בהמה חיה ועוף. וחוזרים לכשרותם, משישברו את הכלים שמשתמשים בהם לגרות את היונים, ויחזרו בהן חזרה גמורה, שלא יעשו אפילו במקום שלא שכיחות<sup>396</sup>, יונים כגון במדבר. ד. הסותרים בפירות שביעית. וחוזרים לכשרותם, משתגיע שביעית אחרת ויבדלו. ואמר רבי נחמיה, לא מועיל שיבדלו בדיבורים בלבד, אלא חזרת ממון. כיצד אומר אני פלוני בר פלוני כינסתי מאתים וזו בפירות שביעית, והרי הן נתונין במתנה לעניים.

וכעת חוזרת הגמרא ומבארת את קושייתה, שממה שכתבה הברייתא שנחשב למפריחי יונים גם בבהמה, נראה כמי שמפרש שזה משחק תחרות. אבל למי שמפרש על אדם שמעביר יונים משובך לשובך, האם שייך לבאר כן לגבי בהמה?<sup>397</sup> עונה הגמרא, שניתן לעשות כן בשור הבר וכמי שאמר שור הבר מין בהמה הוא. ששנינו, שור הבר מין בהמה הוא רבי יוסי אומר מין חיה.

הגזלנים הנוטלים מציאת חרש שוטה וקטן והחמסנים מביאה הגמרא שבברייתא שנינו, הוסיפו עליהן הגזלנים והחמסנים. שואלת הגמרא, והרי גזלן

פסול לעדות מהתורה שנאמר: "אל תשת רשע עד"<sup>398</sup>? עונה הגמרא, לא נצרכת הברייתא לפסול עדות, אלא הגזלנים הם אלו שנוטלים מציאת חרש שוטה וקטן. מתחילה לא גזרו לפסול את מי שלוקחה לעצמו, או שסברו לומר שמציאת חרש שוטה וקטן אינה מצויה, או שאין כאן גזל ממש אלא מפני דרכי שלום<sup>398</sup>. ולבסוף

395 שיש לו דפין של עץ מנקשין זו לזו והיונה שומעת קולן ומכרת שבעלה מזרזה וממהרת לעוף. רש"י.

396 ול' המפ' מפריחי יונים' אי תקדמה יונך ליון, יש לפרש חזרה גמורה שאפילו בחנם לא עושים. רש"י.

397 שתביא בהמות הבר לביתה עמה והלא ירדפוה החיות. רש"י.

398 ובמסכת גיטין (דף נט:) מפ' מפני דרכי שלום – שלא יתקוטט אביו או קרוביו.



גזרו משום שבלקחת המציאה מראים שמשום חימוד ממון עוברים על דברי חכמים, ולכן פסלום חכמים. וכוונת הברייתא בחמסנים לחטפנים, שחוטפים ממון אפילו שמשלמים עליו. בתחילה לא גזרו שדבר זה לא מצוי ורק באקראי קורה כן, ולבסוף גזרו לפסול שבאו לידי גזלנות משום חימוד ממון. שלפעמים עושים כן גם במקרה שהיה קשה לבעלים למכור ובעל כרחם חוטפים וזורקים המעות לפניהם.

הוסיפו עליהם הרועים הגבאים עוד מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, עוד הוסיפו והמוכסים עליהן: הרועים, הגבאים שמינה המלך לגבות

מס, והמוכסים. ומבארת הגמרא מה הביא את חכמים לפוסלם. ברועים מתחילה לא גזרו, שסברו שרועים בשדות אחרים במקרה. ומשראו שמלכתחילה רועים שם גזרו ופסלום. בגבאים ומוכסים מתחילה לא גזרו, שחשבו שנוטלים רק דבר הקצוב. ומשראו שנוטלים יותר<sup>399</sup>, פסלום. אמר רבא, רועה שאמרו, אחד רועה בהמה דקה ואחד רועה בהמה גסה. שואלת הגמרא, והרי במקום אחר אמר רבא, רועה בהמה דקה, בארץ ישראל פסולים<sup>400</sup>, בחוצה לארץ כשרים. רועה בהמה גסה אפילו בארץ ישראל כשרים? עונה הגמרא, שם מדובר במגדלים בבתיהם<sup>401</sup>, אבל ברועים במרעה אפילו בבהמה דקה חשודים. וכן מסתבר לבאר שרועי בהמה גסה פסולים כשמרעים במרעה, שהרי במשנה שנינו האומר 'אמנין עלי שלשה רועי בקר וכו'', משמע שאם לא אמר כן פסולים. ולכאורה מדובר אף לעדות, הרי שפסולים. דוחה הגמרא שאין ראייה, משום שהמשנה מדברת כשקיבלם כדיינים, ולפי שלא למדו לא יכולים להיות דיינים. ואף שכל אדם שלא למד לא כשר לדיינות, מכל מקום שנו אלו, להשמיע שאינם ראויים להיות דיינים שאינם מצויים בין בני אדם, לא מכירים דרכי משא ומתן ומסחר.

דינו של סתם רועה אמר רבי יהודה, סתם רועה אף שלא ראינו שבהמותיו נכנסות וסתם גבאי בשדות אחרות, פסול לעדות. סתם גבאי כשר, עד שנשמע עליו שנוטל יותר מהשיעור<sup>402</sup>. אביו של רבי זירא היה גובה מטעם המלך שלש עשרה שנים. כשהיה בא ראש העיר לא רצה שיראה את האנשים הרבים שבעיר, כדי שלא יחשדו בו שלא לוקח מספיק מס. לחכמים היה אומר בלשון הכתוב "לך עמי בא בחדריך", וכשהיה רואה מבני העיר היה אומר בלשון רמז שיגבו מהן ממון ונתחבאו. כשעמד להפטר אמר 'קחו שלש עשרה מעות הצרורים אצלי והשיבו אותם לפוני בן פלוני שלא היה לי שימוש במעות.

399 רש"י. ובר"ח חו' שה"ז כגזלנים, אלא שלא נוהגים כהוגן באופן חלוקת המס על בני העיר.

400 החמירו יותר, משום ישוב ארץ ישראל. רש"י.

401 ובא"י בבהמה דקה החמירו שקשה לשומרם. רש"י.

402 ולא מועיל שיחזיר מה שלקח שאינו יודע ממי שלקח וגם שחשודים כיון שעדיין עוסקים בלקיחת מס.

